

Priznanje ne zasluži samo avtorica, ki je zbrala in primerno obdelala gradivo, ampak tudi Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« v Sladkem vrhu, ki je uvrstilo prispevek v svojo publikacijo.

Marija Jagodic

Rudolf Badjura, Bloško starosvetno smučanje in besedje. Državna založba Slovenije, Ljubljana 1956. Str. 52, 11 fotografij in 14 črtežev.

Z drobno, a po témi, ki jo obravnava, toliko bolj pomembno knjižico je hotel avtor opozoriti predvsem slovenske športnike-smučarje na staro bloško smučanje. V uvodu govori o pomembnosti te edinstvene športne dejavnosti v preteklosti in poudarja potrebo po zbiranju nadaljnjih podatkov o zgodovini bloškega smučarstva. Povsem pravilno pa dodaja tudi, da bi stvar utegnila zanimati še marsikoga drugega mimo slovenskih smučarjev. Res so prav etnografi med prvimi, ki bloškim smučem posvečajo mnogo pozornosti.

Avtor nas v svojem delu seznanja najprej z oblikami in ustrojem starih bloških smuči. V prvem poglavju govori o lesu in obdelavi desak, o stremenih in kolcih. Posebej nas seznanja s krpljami, za katere meni, da so predhodniki smuči. V drugem delu razpravlja o smučarskem besedju, ki je v rabi na Blokah pri smučarskih pripravah in smučanju, dalje pri razgovoru o smučarskem svetu, snegu in smuki. Resume je dodan v nemškem, angleškem in francoskem jeziku.

Delo je pripravljeno predvsem po popotnih zapisih o Blokah med obema vojnama, deloma pa tudi o spominu. Ker se je avtor torej za bloško smučanje zanimal že v času, ko se niti etnografi niti kdo drug ni zavedal te slovenske etnografske posebnosti, nas more knjižica poučiti o marsičem, kar danes na terenu že težko doženemo. Etnograf bi sicer v Badjurovem delu želel najti še marsikaj, predvsem pa večjo jasnost glede pristnih ljudskih izrazov, vendar se moramo zavedati, da avtor obravnava staro bloško smučanje predvsem kot športnik-pedagog, ne pa kot etnograf. Etnografski muzej v Ljubljani se je v zadnjih letih lotil sistematičnega raziskovanja bloškega smučarstva. Rezultate tega raziskovanja je B. Orel objavil v Slovenskem etnografu IX (Ljudske smuči na Bloški planoti, v Vidovskih hribih in v njih soseščini) ter z njimi v veliki meri dopolnil delo R. Badjure.

Fanči Šarf

Marijana Gušić, Tumač izložene grade, Izdal Etnografski muzej v Zagrebu, Zagreb 1955, str. 195, sl. prilog 46.

Predlanskim je Etnografski muzej v Zagrebu izdal knjigo z naslovom »Tumač izložene grade«, ki jo je napisala ravnateljica Etnografskega muzeja, prof. Marijana Gušićeva. Naslov sam nam ob že znanih predstavah, ki jih imamo o muzejskih vodnikih, ne odkriva, pa tudi ne pomeni kaj posebnega. Ko pa prelistavamo knjigo ali se v njeno vsebino pozorneje pogledimo, se nam bolj in bolj utrjuje prepričanje, da v tem primeru ne gre za šablonsko, po znanih vzorcih sestavljeno delo, marveč da ta »Tumač« visoko presega raven običajnih muzejskih vodnikov.

Avtorica sama pove že v uvodu, da opis razstavljenega gradiva ni podan po načinu muzejskega vodnika, v katerem bi bili po vrsti naštet in poimenovani vsi razstavljeni predmeti in posamezne skupine. Tak način nizanja, piše dalje, strokovnjaku ni potreben, ostalim obiskovalcem muzeja pa pomeni samo suhoparno navajanje. Z navedeno publikacijo je bilo treba rešiti težjo nalogo: zadovoljiti vse obiskovalce muzeja, tako strokovne in znanstvene delavce, kakor tudi vse najrazličnejše priložnostne obiskovalce. V ta namen se je bilo treba izogniti doslednemu sistematičnemu podajanju etnografskega gradiva in ne napisati samo etnografski priročnik.

Kako je avtorica rešila to vprašanje, naj vnovič povzamemo iz uvoda, kjer jasno nakazuje cilj, ki ga skuša doseči v svojem delu: predvsem opisati razstavljeno gradivo in dati na osnovi tega stvaren odgovor na vprašanje,

kakšno vlogo naj bi imeli danes etnografski muzeji. Predvsem zadnji ugotovitvi je posvetila avtorica že v uvodu precej pozornosti, ko ugotavlja, da vladata danes pri nas v odnosu do etnografije dve skrajni mnenji: prvo sentimentalno ugotavlja, da »živa starina« izginja, drugo pa vidi v folklori edinole znak naše kulturne zaostalosti. Avtorica zavzema jasno stališče, da naša etnografija ne more soglašati z nobenim od navedenih mnenj. Treba je za obe najti objektivne, dejali bi kulturne kriterije in najvažnejše merilo naj bo, da etnografski spomeniki, enako kot vsi zgodovinski ali splošnokulturni spomeniki ne govorijo samo o negativnih in zaostalih pojavih v naši preteklosti, marveč pogosto pojasnjujejo vlogo ljudskega prizadevanja in ambicij, ki so jih nešteta pokolenja vtisnila v temelje naše ljudske kulture.

Iz »Tumača« je razvidno, da je gradivo razvrščeno po regionalni razpršenosti etnografskih tipoloških območij. Tako bi ločili kot prvo skupino eksponate iz severnih nižinskih predelov Hrvatske, ki nosi skupno geografsko ime Panonska nižina. Ta razstava se začneja s prikazovanjem gradiva iz najbližje okolice Zagreba, severne in južne okolice Zagreba ter ostale severne Hrvatske, posebno Hrvatske Posavine in prehaja preko kar najbolj zgoščenega prikaza Slavonije do prav kratkega pregleda ljudske noše v Baranji. Nato pa se razstava nadaljuje s prikazovanjem gradiva iz dveh južnih etnografskih območij Jadranskega primorja in Dinarske planine. Obravnavane kulture, ki se — razumljivo — le redko krijejo s politično in upravno mejo, zato niso natančno omejene na Ljudsko republiko Hrvatsko in vsaj ponekod segajo nekoliko čez njene meje z namenom, da bi obiskovalci muzeja dobili čim popolnejšo sliko vseh treh teritorijev. Medtem ko začneja razstava prikazovati notranjost kmečke hiše iz okolice Zagreba, Hrvatskega Zagorja, Podravine in Brodske krajine, opazimo dalje, da izrazito prevladujejo eksponati noše in domače obrti, lončarstvo, tkalstvo, čilimarstvo in čipkarstvo, kar vse je značilno za navedena etnografska območja. Različni dekorativno izdelani predmeti uporabnega ali okrasnega materiala, kot so ornamentirane slavonske buče, rogovi panonskega goveda in pastirske lesene čaše, so obravnavani vmes le kot večja ali manjša značilnost posameznih predelov. Če še omenimo notranjost istrske hiše in hercegovaške pastirske kolibe, je s tem že podan pregled razstavljenih in v vodniku obravnavanih muzejskih eksponatov.

Jedrnato nanizani zgodovinski, družbeni in gospodarski činitelji, ki so navedeni pred vsakim večjim poglavjem, dovolj nazorno predočujejo, zakaj se je neko etnografsko območje razvijalo vsaj do neke meje pod njihovimi vplivi v bistveno drugačni smeri kot drugo.

Razstavljene eksponate razlaga avtorica kar najbolj verno, vendar brez pretiranega nadrobnega opisovanja in naštevanja posameznih nazivov. Posebno vrednost pa daje delu popolnoma nov kriterij o podajanju razstavljenega gradiva, kjer se prikazujejo posamezne materialne dobrine ne kot prvobitne tvorbe, ampak kot posledica najrazličnejših činiteljev.

Primerna oprema in pestri slikovni material bodo kar najboljše predstavili hrvatsko ljudsko kulturo tudi onim, ki muzeja ne bodo obiskali.

Marija Jagodic

M. Panić-Surep, Odabrane narodne pripovetke, četvrto, dopunjeno izdanje, Beograd, Nolit, 1956.

Ovo četvrto izdanje razlikuje se od prethodnega samo po jednoj izostaloj i pet dodanih priča. Ali kako ni ranija izdanja nisu doživjela recenziju u stručnom časopisu, dobro je učiniti to bar sad.

Zbirka je namijenjena prvenstveno omladini i svojoj svrsi uglavnom odgovara. Odabrani su dobri i karakteristični tekstovi, prikladni za čitaoca kome su upućeni, grafički zgodno i čitko reproducirani. Izbor je taj, uostalom, potpuno standardan, na razini nekih ranijih, a vjerovatno i budućih naših